

Podklady k přednášce Jak se učit 1 – Teorie učení

Akademická mládež musí problémy malého národa vyvážit myšlenkovou prací (podle T. G. Masaryka)

Pojem učení

V nejobecnější rovině můžeme chápat učení jako proces získávání individuální zkušenosti

V užším slova smyslu je učení spojováno se školou a školním vzděláním a je chápáno jako osvojování vědomostí dovedností, návyků a postojů, ale také jako změna psychických procesů a stavů a psychických vlastností (J. Čáp)

Definice učení 1: Učení je proces utváření způsobilostí, jež umožňují subjektu, který prošel učním, chovat se novým způsobem a podat jiný výkon, než jakého byl schopen na počátku učení. (Gagné 1975)

Definice učení 2: Učení je získávání zkušeností a utváření jedince v průběhu jeho života. Naučené je opakem vrozeného. (Čáp 1993)

Definice učení 3: Pojem učení vyjadřuje vliv zkušenosti na změny psychiky, které mají adaptační funkci, tzn. jsou to takové změny, jimiž se individuum přizpůsobuje změněným životním podmínkám, resp. změněné situaci. (Nakonečný 1997)

Výsledkem učení jsou vědomosti, poznatky, znalosti, dovednosti, postoje, návyky

*Prostý absolvent školy má tři druhy znalostí: cenné, cenné před třiceti lety a bezcenné
Představte si to ticho, kdyby lidé říkali jen to, co vědí
Karel Čapek*

Zákony učení

1. Zákon motivace
2. Zákon důsledků
3. Zákon transferu, přenosu
4. Zákon opakování

Zákon motivace

Motivace je zdrojem učení, čím intenzivnější motivace, tím vyšší je učební aktivita. Motivace zahrnuje vnější motivy - incentivy a vnitřní motivy. Vnitřní motivy jsou hodnotnější. Vnější motivy se interiorizují v procesu vývoje osobnosti. Motivaci v učení ovlivňují:

- minulá zkušenost
- aspirační úroveň
- zájmy
- znalost výsledků učení

- formulace cílů
- tendence k dokončování úkolů
- odměna a trest
- úspěch a neúspěch.

Zákon důsledku, efektu(E.L.Thorndike)

V procesu učení se mění chování jedince na základě výsledků jeho vlastní činnosti. Zpětná vazba umožňuje korekci průběhu učení.

Zákon transferu, přenosu

Transfer je působení naučeného obsahu učení na nový průběh učení. Známe působení pozitivní a působení negativní (interference). Dále se transfer dělí na specifický a nespecifický (obecný), laterální a vertikální

Zákon opakování

Ebbinghauserova křivka zapomínání

Teorie učení (přehled)

- Asocianistická
- Klasické podmiňování
- Instrumentální podmiňování
- Tvarově psychologické teorie
- Kognitivní teorie

Nejstarší teorie učení - Platon – učení jako rozvzpomínání nesmrtelné duše (dialog Menón), Aristoteles – učení na základě rozumového zpracování konkrétní zkušenosti

Asocianistická teorie učení

Představitelé: J. F. Herbart, H. Ebbinghaus

Stejně představy splývají, představy, které si neodporují se sdružují a představy konfliktní se tlumí

Zaměření na receptivní stránku učení, na paměť a memorování

Ebbinghaus – experimenty s pamětí

Klasické podmiňování

Představitelé: I. P. Pavlov, Vytváření podmíněných reflexů (druhá signální soustava)

Pojmy vyhasínání, generalizace

Instrumentální podmiňování, behaviorismus

Představitelé: J. B. Watson, J. B. Skinner, E. C. Tolman, C. L. Hall

Učení probíhá pokusem a omylem

Učíme se to, co se stalo nástrojem (instrumentem) k dosažení cíle (např. odměna)

Posilování, vyhasínání

Tvarově psychologické teorie

Představitelé: W. Köhler, K. Lewin

Vznikla v Německu na základě kritiky asocianistického výkladu

Celek je více než součet částí; celek a struktura jsou nadřazeny částem

Kognitivní teorie

Představitelé: J. S. Bruner

Vznikaly kolem roku 1960, kritizovaly behaviorální psychologii, navazuje na tvarovou teorii

Pojmy kognitivní struktury, kognitivní strategie, metakognice

Brunerova teorie učení - Učení je **objevováním (discovery learning)**, které vede k pochopení optimální (základní) struktury předmětu. Při učení objevováním není žákům předáváno učivo v konečné podobě, ale je jim předkládána řada otázek, hádanek a problémových situací

Brunerova teorie učení dělí učivo na fakta, pojmy, generalizace

Pokusy o syntézu pedagogických teorií

D. A. Kolb – cyklus učení, styly učení

Učte se, jako byste se hnali za někým, koho nemůžete dohonit, a jako by to byl někdo, koho nechcete ztratit!

(Konfucius)

Člověk vlastně ví, jen když ví málo. Čím víc ví, tím větší jsou pochybnosti
(Goethe)

Podklady k přednášce Jak se učit 2 – Strategie učení

Strategie učení a studia - Strategie z řeckého STRATEGOS – vojevůdce, strategie je dlouhodobý plán činností a postupů vedoucí k dosažení stanoveného cíle, strategie = postup k cíli

Z čeho se vytváří strategie učení? Čas + schopnosti + prostředky + zkušenosti

Časové možnosti určuje časový snímek dne (podle Tolmana, 1984)

Datum	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
3/10	—	≡	≡	≡	≡	≡	—					—	—	←	→		
4/10	—	≡	≡	≡	≡	≡	—					—	—				
5/10	—	←	→	—								—	—	←	→		

Pomůcky pro plánování času:

- Diáře
- Poznámkové bloky
- Kartotéky
- Správce úkolů
- Jiné organizéry (např. MS Outlook)
- Správce úkolů

Efektivní učení

- Zákon 7 prvků
- Udělat si systém
- Najít souvislosti s vlastním životem
- Propojit do příběhu
- Opakovat
- Dělat přestávky
- Spát
- Představovat si
- Učit druhého
- Zapojit různé smysly

Jak na učení ?

- Začít nápirem
- Najít vhodnou dobu
- Vytvářet si vhodné návyky
- Plán studia a plán opakování
- Opakování
- PRVNÍ OPAKOVÁNÍ: hned po učení
- DRUHÉ OPAKOVÁNÍ: do 24 hodin
- TŘETÍ OPAKOVÁNÍ: 2 až 3 denní odstup
- Struktura učiva – pomůcka při učení